

Utopiatik... alternatibara

Anaiz Agirre

Xabier Harluxet

Bizi! mugimenduko kideak

Utopiaren aurpegiak

Bizi! mugimenduaren eguneroko bizian ez dugunez 'utopia' erabiltzen, 'utopia' hitzaren definizio orokorren hiztegian xerkatzera behartuak izan garela aitortu behar dugu. Bertan, «alegiatzko herria, non gobernu ideal batek uros den populu bat zaintzen duen» aipatzen da, eta, ondotik, «sozial edo politika mailan ideal bat [...] egoera erreala kontuan ez duena hartzen». Azkenik, 'utopia' hitza ororen buru eta komunzki «ezin gauzatua iduri duen kontzeptu edo proiektu bat» bezala ere erabiltzen da.

Bizi! mugimendua 2009an sortu den mugimendu altermundialista da, Ipar Euskal Herrian ari dena nagusiki, larrialdi klimatiko eta ekologiaren arloan, justizia sozialaren alde eta ildotik. Gaur egun 600 pasa kide ditu. «Alda dezagun sistema eta ez klima!» leloaren bidez beste mundu bat behar, posible eta martxan dela azpimarratzen du. Leloko berak «sozial edo politika mailan ideal» batez, hots, utopia batez ere pentsarazten du.

Bestalde, Bizi!-k bere aurkezpen liburuxkan hasieratik ondoko hau ere argi uzten du:

Oraingo krisi ekologikoak (klimaren aldaketak, energia fosil eta lehengai eskuragarrien eskasteak, biodibertsitatearen gainbehera

kezkarriak, etab.) Lurreko baliabideen mugak non diren agerian ezartzen digu. Ekonomia kapitalista eta gure garapen eredu produktibista baliabide harrapaketa eta norbanakoen, biztanleriaren, komunitateen, Estatuaren eta kolektibitateen arteko lehia oinarrituz eraiki dira. Logika horrek seriozki kaltetu ditu gure planeta eta horren oreka handiak, eta orain gure jendarrearen eta bizidunen munduaren zati handi baten etorkizuna bera mehatxatzen ditu. Erronkak argiak dira, jakinak eta zenbatuak. Eta, bereziki, dena orain jokatzeko ari da!

Hots, kontuan hartuz Bizi! mugimenduaren ezaugarriak, Bizi!-ren baitan 'utopiatzat' duguna, sentsu komunean, gaur egungo eredu (planetaren muga fisikoak kontuan hartzen ez dituen) betierekoa dela pentsatzea da! Alabaina, Bizi!-rentzat, jendarte solidario eta iraunkor bati buruz joateko bide sinesgarriagoak mugimenduak lehenesten dituen alternatibetan topatzen dira...

Kontsumerismoaren eta dominazioaren arriskuak

68ko udaberrian frantses estatuan autoritatearen kontrako iraultza bat, kultur, sozial eta politika arlokoa, kapitalismoaren, kontsumerismoaren, amerikar edo oro har gaullista bostere edo dominazioaren kontrako mugimendu bat gauzatu da... Oro har, 1968ko Maiatzak instituzio tradizionalen zalantza ezartzea lortu du.

Bere aldetik, Bizi! mugimenduak aintzat hartzen ditu bi elementu:

- Aldaketa klimatikoak behartzen gaitu erregai fosilak diren tokian uztera, planeta honetan bizi baldintzen segurtatzeko edo ekosistemak gure jendarteentzat bizigarriak izan daitezzen. Hots, eredu aldaketa bizitzako atal ezberdinetan: elikadura, garraio, hirigintza/etxegintza, kontsumo/ekoizpen...
- Jendarte batean pertsonen arteko beharrezkoa den elkar-tasunak eta eskubideen berdintasunak definitzen duen justizia soziala...

Horretarako, Macron lehendakariak bere agintaldiko lehen urtean aitzinean eman duen formulari –«Bizkotxa partekatu aurretik, egin behar da!»– alternatiba bat eskaintzeko, Bizi!-k badu formula egokiago eta zuzenago bat 68ko udaberriko balioetarik hurbiltzen dena: «Bizkotxaren errezeta behar da aldatu (gaur egungoa pozoitsua da), eta, ber maneran, molde zuzenago batean partekatzea baitezpadakoa da».

Erradikal pragmatismoan...

70eko hamarkadatik geroz neoliberalismoak 'ongizate estatua' luxu karioegia bezala aurkezten du... eta ahal den neurrian dena sektore pribatuari utzi nahi du, interes orokorreko zerbitzuen eskaintzeko sektore horrek ustez eraginkortasun handiagoa duelakoan. Thatcher Erresuma Batuko lehen ministroak 80ko hamarkadan *There is no Alternative* formula-rekin neoliberalismoaren aurkako saiakerak desaktibatzen zituen. Ondorioz, «ezin gauzatua iduri duen kontzeptu edo proiektu bat» bezala zokoratua zen edozein 'alternatiba' edo 'utopia', hots, «planetaren eta jendearen onerako zen edozein jendarte antolaketa eredu»...

Bizi!-ren ezaugarrietan atzemanen dugu «izpiritu erradikal pragmatiko bat, bortizkeriarik eza aktiboa, tokikoaren eta mundu mailakoaren arteko lotura, umorea eta irudimena, proposamen eta alternatiba zehatzen zerbitzuko».

Gure ustez, 'erradikal pragmatismoaren' definizioak launduko gaitu hurbiltzen hobeki 'utopia' nola ulertzen duen Bizi!-k gaur egun.

Hurbilketaren ongi kausitzeko, honako galdera hau pausatzten ahal da: «Nola egiten da elefante bat oso-osoki irensteko?». Bizi!-ren erantzuna ximple bezain zentzu onekoa da: «Ahokada ttipiak eginez!». Gaur egun, altxatu behar dugun desafioa alimaleko elefante edo mamut bat da. Gure jendarrea eta bizimoldeak errotik aldatu behar ditugu. Kontua da elefantea osorik irensten saiatu diren guziek hortzak hautsi dituztela... Hor da agertzen Bizi!-ren 'erradikal pragmatiko'

Beharrezkoak diren
aldaketek berekin
esperantza bat eraman
behar dute. Ez dira
bakarrik uko egiteak
izan behar, baizik eta
esperantza promesak
edo agintzak

programa edo *software*-a! Elefantearen neurriaz kontziente gara, eta onartzen dugu *ekitea* ahokada ttipien bidez... Hots, 'kolibriaren parte' egitea. Legendak dioenez, oihaneko sute erraldoi baten karietara, animalia guziak ikaratuak eta etsituak zeuden, hondamendia ikusten ari zirela erabat ahalgabetuak. Bakarrik kolibri ttipi bat ari zen bere moskoarekin ur tanta batzuen xerka suaren gainean botatzeko. Zenbait denbora eta gero, armadiloa, deusen parekoa ziren mugi-

menu horietaz aspertua, hasi zitzaion kolibriari erraten: «Kolibri, ez zara eroa? Ez duzu sutea ur tanta zenbaitekin itzaliko». Eta kolibriak erantzun zion: «Badakit, baina ene parte egiten dut!».

Bizil-n badakigu ezin dugula mundua bakarrik aldatu, eta, elefantea irensteko, denek beharko dugula ekin. Ez bakarrik konbentzituak, puristek, txirringaz eta tofu janez bizi direnek, baizik eta diru edo astirik ez dutenek, 4x4 autoa dutenek eta hauteskundeetan gutarik urrunenak diren hautak egiten dituztenek...

Horregatik, beharrezkoak diren aldaketek berekin esperantza bat eraman behar dute. Ez dira bakarrik uko egiteak izan behar, baizik eta esperantza promesak edo agintzak. Beldurrak, ezintasun sentazioak edo etsimenduak... nor bere baitan hetsirik egotea, immobilismoa edo geldikeria eta ukapena laguntzen dituzte. Aitzinatzeko gogoia ukaiteko, hots, aldaketak sortzen duen deserosotasuna onartzeko, geroa konfiantzaz beterik ikusteko beharra dugu. Eta, gero hori jada hemen dugu, hozitzen ari da gaur egungo jendar-tean. Denetan, gure ondoan edo munduaren beste muturrean borondate oneko gizon eta emazteek jendarte zuzen eta jende eta ingurumenarekin errespetutsuago baten oinarriak

plantan ematen dituzte. Ez da dena asmatzekoa. Anitz bada partekatze eta garatzeko. Nahi edo behar ditugun aldaketak jada martxan dira.

... beti helburu estrategiko baten palanka efektua!

Ekintza erradikal baten eramatearen helburua da egoeraren *errotik* aldatzeko xedea ukaitea... arazoan *erroei* eraginez *sistema aldatzeko*, eta ez *azaletik* bakarrik aritzeko *sistema egokitzeko*. Horren lortzeko, bi oztopo behar dira saihestu: erradikala izatea... pragmatiko izan gabe; eta pragmatikoa izatea... erradikala izan gabe.

Erradikala izatea, pragmatiko izan gabe, gaur egungo sistemaren aldaketa erradikal baten gomendatzea da, kontuan hartu gabe gaur egun gutiengoan garela eta ez dugula indar harremanik horrelako aldaketen lortzeko epe laburrean. Postura edo jarrera horrek atxikitzen gaitu inkantazioan... ekintzan baino gehiago. Aldaketen lortzeko, epe laburrean lortzen ahal diren helburu batzuk behar dira finkatu.

Baina, nola gutiengoan garen eta ez dugun indar harremanik gure alde, lortzen ahal diren helburuak, nahi eta nahi ez, mugatuak dira. Eta gure esku diren helburuez bakarrik kontentatzen bagara, arriskatzen dugu zinez sistemaren azaleko aldaketaren bakarrik lortzea. Kasu horretan, epe laburrean lortzen ahal diren helburu horiek irri eragingarriak iduri ukaiten ahal dute, eta ez biziki mobilizatzaileak, eta ondorioz dudak sarrarazten ahal dizkigute gure egoera sakonki aldatzeko gaitasunari buruz.

Dilema edo ataka gaizto hori gainditua izaten ahal da helburu mugatu (eta ondorioz lorgarri) batzuk hautatuz, baina beren baitan diferentzia handia sortzen ahal duten bi ezauzgarriak dituztenak:

- Alde batetik, helburuek beren baitan eraiki nahi dugun jendartearentzako aldaketa globalaren ideia daramate.
- Bestetik, indar-metaketa dinamika bat martxan ezartze-ko gaitasuna, behin helburua lorturik gero eta gehiago

eta indartsuago izanen garelako, eta ondorioz helburu anbiziotsuagoak finkatzen ahalko ditugulako.

Hori da helburu estrategiko baten palanka efektua... Bizi!-ren 'erradikal pragmatismoaren' bihotza dena.

Azkenik, hobeki ulertzeko zer baldintzatan ekiten duen Bizi!-k, jakin behar da mugimenduaren ekintzak elkarri etengabe uztartuak zaizkion honako sei zutabeetan oinarrituak direla:

1. Diagnostikoa, kritika eta erresistentzia.
2. Proposamen zehatz batzuen lantzea.
3. Gaurdanik posible diren tokiko alternatiba kolektiboen aldeko borroka.
4. Bakoitzaren jokamoldeen aldaketa eta praktikaren pedagogia.
5. Barne eta kanpo formakuntza.
6. Nazioarteko gogoeta eta mobilizazioetan parte hartzea.

Alternatiben herria

2013an, klima aldaketa eta energien krisiaren aurrean, Alternatiba 2013 antolatu zuen Bizi!-k, alternatiba zehatzen lehen herrixka. 12.000 lagun baino gehiago Baionan energiak ekoizteko, kontsumitzeko, bizitzeko, mugitzeko... molde berriak elkarrekin gogoetatzeko eta ezagutzeko. Ondotik biderkatuz joan den dinamika bat izan da, eta 150 alternatiben herrixka baino gehiago hedatuko dituenak frantses estatuan, Europan eta baita Senegal eta Haitin ere.

Ekimena 2015eko Alternatiba Itzuliarekin luzatu zen, elkartasunaren, trantsizio sozialaren eta ekologikoaren sinbolo diren toki anitzetako txirringen gainean. Orotara, 700.000 lagun sentsibilizatuak klimaren gaiaz Parisko COP 21 ikusmiran izanik; eta, berezikiago, kontra gailur eta Alternatiben Munduko Herrixka baten antolaketa.

Joan den ekainaren 9an abiatu da Alternatiba Itzuliaren bigarren aldia. Oraingo honetan Paristik abiatu da Baionan

bukatzeko urriaren 6an bigarren Alternatibarentzat, klimaren desafioari begira aterabideak ezagutzeko edo berrezagutzeko eta gure tokiko etorkizuna eraikitzeko molde berriak ikusteko xedearekin.

2018ko Alternatiba, horrenbestez, helduentzat eta txikiengentzat ere informatzeko, ongi pasatzeko, engaiatzeko aukera izan da, bederatzi gune nagusien inguruan: mugikortasuna eta garraioa, neurritasuna, energia berriztagarriak, birtokirratzea, laborantza, ura eta elikagaia, birziklatzea eta konponketa, ekofeminismoa, lurraldeko alternatibak, elkartasuna eta trukaketa.

2018ko Alternatibak urrun heldu nahi du!

2018ko Alternatibaren helburua nazioarteko mobilizazioan parte hartzea da, nahasmendu klimatikoaren kontrako borrokan anbizio gehiago izan dadin eskatzeko, bai eta eguneroko inizatibak sustatzea, nornahi konkretuki borrokatu ahal izan dadin, eta han eta hemen trantsizio energetikoaren, ekologikoaren eta sozialaren alde sortzen ari diren lekuko proiektuak sostengatzea. Garapen jasangarria eta elkartasuna gauzatuko dituen Euskal Herria eraiki nahi dugu, eta beste lurraldeetan ere gisa bereko dinamikak sustatzen lagundu nahi dugu.

Guztia besta giroan iragan da, kontzertu, hitzaldi antzeztu eta beste animazio askorekin, Alternatibaren partaide anitzek proposaturik. Txikiek ere beraien tokia izan dute, herrixkako urritasunaren gunean beraientzat eremu bat finkatu baita. Aurten 1.000 laguntzaile inguru izan dira Baionan 30.000 laguni harrera egiteko!

Euskal Herria Burujabe egitasmoa

Baionan, urriaren 7an iragan den Alternatiba 2018ren kari, Bizi!-k 'Euskal Herria Burujabe' txostena aurkeztuko du, non agertzen den Euskal Herri burujabe, jasangarri eta solidario bati buruz zer antolaketa behar den kontuan hartu, eta nola

horrek aldaketa klimatikoak galdatzen dituen prebentzio eta erresilientzia neurrietarik pasatu behar duen.

Aitzin jasta bezala, hara txostenaren sar hitzaren ezaugarri nagusiak:

Gure bizi baldintzak berreskuratuz

Euskal Herria Burujabe, Bizi!-ren gogoeta kolektiboa, Euskal Herri burujabe, jasangarri eta solidario bati buruz doazen trantsizio bideen marraztera saiatzen da.

‘Burujabe’ hitza arriskupeko populazioekin solidarioa den elikadura burujabetzaren aldeko mugimenduak edota beren

Euskal Herria Burujabe,
Bizi!-ren gogoeta
kolektiboa, Euskal Herri
burujabe, jasangarri
eta solidario bati buruz
doazen trantsizio bideen
marraztera saiatzen da

baitan hetsirik egotearen hautu suizida eta berekoia egiten duten indar erreakzionarioek ere erabiltzen duten garai honetan, sar hitz honen helburua kontzeptu horri guk ematen diogun erran-nahiaren argitzea da. Bere inguruan dena suntsitzen duen globalizazio kapitalistaren aitzinean, gure iritziz mende honetako planeta

mailako erronka handiei eraginkorki erantzuteko gai den ‘tokikoaren’ kontzeptua berriz definitu nahi dugu.

Lurretik desloturiko sistema bat

Gure lurretik desloturiko sistema batean bizi gara. Globalizazioarekin espero ziren aurrerapen ilusioak airatu egin dira. Hots, saldu diguten eredia utopia txarra zen! Ohartzen gara azken hamarkada hauetan, industrializazio masibo bat gertatu ondotik, belaunaldi berriak ez direla haien gurasoak bezain ongi biziko.

Aberatsen dirutza handitzen den bitartean, gabezia berriro zabaltzen hasi da, baita airearen eta uraren kutsadurak

sorturiko eritasunak ere. Azken urteetan klima nahasiagoa bihurtzen ikusi dugu. Ehunka mila pertsonak ihes egin behar izaten dute, bizitza duin baterako gutxieneko baldintzak ez baitituzte gehiago bermaturik. Haietako askok bizitza galtzen dute Europako atarian.

Hazkuntzaren tiranokeria. Globalizazio honek indikatzaile bakarra du: hazkuntza. Bizia suntsitzen duenari balioa ematen zaio, positibotzat hartzen da, bizia berritzen duena ez delarik kontuan hartua, ez baita zenbatzen ahal (eguzkia, aire garbia, euria...). Baliabide naturalak kopuru mugatutan daudela ez dugu barneratzen. Erresilientzia milaka urtetan garatu duten ekosistemei ez diegu kasurik ematen. Alta, gu baino eraginkorragoak dira energia eta ura erabiltzen zaborrik sortu gabe! Bioaniztasunaren seigarren desagertzen handia eragiten dugu. Ez dugu barneratua gu ere biosferaren espezieetarik bat gabela. Gure bizitzetan, ekoizpen ekonomikoa da nagusi: gure buruak robotak bezala tratatzen ditugu. Ahulak, akastunak, ezberdinak, zaharrak ezkutatu behar ditugu. Ekonomian ekoizten ez dutenak mespretxatzeraino heldu gara.

Gizatasuna galdu duen gizartea. Errentagarritasuna denean izanik, ahanzten dugu harreman batzuk ez direla lehian oinarritzen. Haurrak zaindu eta heztea, adiskideen arteko laguntza edo auzolana, zaharrak edo eri daudenak zaintzea... Beharrezko egintza horiek begirune oso guti jasotzen ohi dituzte; alta, desagertzen direnean, sistemak ezin du gehiago. Jendeen arteko eta gizarte-harreman horiek ez dira errazki salgai ezartzen: desagertzen diren uneetatik, ez dira ordainpeko ordezkoekin ordezkatzeko ahal! Ondasun komunak dauden tokietan, pribatizazioa beti da erabiltzaileen kalteetara. Ahanzten dugu kolektiboki bizi eta erabakitzen ahal dugula. Iritzi publikoa hedabideek moldatzen dute eta jendeak ez daki gehiago zer pentsa, eta zergatik edo zertarako bozkatu.

Eztabaida demokratikoa ahanzten da, elkarbizitzaren esanahia, memoria kolektiboa galtzen da...

Truka daitezkeen gizabanakoak bihurtzen gara, erro eta ikuspegirik gabe. Gure gizatasuna galduz.

Aurrera ihes ezina. Mundua ulertzen laguntzen ziguten erreferentziak eta egitura sozialak desagertzen dira. Gutien- go bat aberasten da: munduko aberatsenen %1en ondareak gaurko egunez beste %99ena gainditu du.

Gainera, behartsuenak dira globalizazioaren izugarritzko eragina pairatuko duten lehenak; aldiz, horren ardura gutiena dute eta egokitzeko baliabide urrienak. Klimaren nahasmenak segitzen du zalutzen eta larriagotzen. Ekintza zalu eta masibo bat ez bada martxan jartzen, lur gainean bizi zibilizatu baten baldintzak kolokan ezartzen ditugu. Alabaina, aberatsen bizimodu jasanezina elikatzeke, herrialde pobreen lehengaiak lapurtu eta xahutzen dituen sistema ekonomiko baten berotegi efektuko gasen isurketen ondorioa da klima aldaketa. Denek bizi duin bat lor dezaten, logikaz aldatzea premiazkoa da. Jende askok *lehenengo mundura* eta bere mugetara itzuli nahiko luke, globalizazioaren porrota sumaturik. Bizitza joriago, errazago eta ez hain mehatxagarri baten nostalgia dute. Zoritxarrez, oraindik gehiago existitu ezingo den mundu baten bila dabilta. Mende honetako giza eta klima erronkei begira, mugak ez dira erantzun egokiak.

Gure helburua: lurralde burujabe, jasangarri eta solidarioa

Hazkunde ekonomiko hori biziaren berriztapena oztopatu eta bihurtzeraino iritsi da. Gure bizi baldintzen jabetza kentzen digu (klima, lurra, ura, airea, etxebizitza, elikadura, energia, historia, elkar antolakuntza). Gure bizi baldintzen *birjabetzea* baitezpadakoa da, lehenik sistema ekonomikoak gehien mehatxatzen dituenentzat: aterpe gabekoak, ama isolatuak, pertsona ezinduak, zaharrak...

Gure bizien baldintzez birjabetu. Gure bizi baldintzek ez dute mugarik. Klimarekin hasiz, gainontzeko guztia horren menpe baita. Defendatu behar ditugu eta indartu, gaur egun

gure lurraldeak gu denak hartzeko eta elikatzeko gai izateko, baita gure ondotik etorriko diren guztiak ere. Gure bizien baldintzen birjabetze hori da burujabetza deitzen duguna.

Bere lur eta atmosferarekin bat egiten duen lurralde batean bizi nahi dugu, biziaren zaintza berriz lehentasunetan ezarriko duena, giza neurrikoa. Xede unibertsal horiek gauzatuko dira lurraldeen aniztasuna eta haien berezitasun sozial, ekologiko eta kulturala kontuan hartuz. Bizi eremu bakoitzari egokitutako moldeen arabera, gure bizi baldintzez jabetuko gara.

Berriz konkistatu beharreko burujabetzak. Euskal Herriko borroka sozial, ekologiko eta kulturaletan engaiaturiko biztanle gisa, naturalki Euskal Herria hautatu dugu burujabetza horien birkonkistatzeko.

1. Elikadura burujabetza

- Euskal Herriko laborantza bertan bizi direnak elikatzeko gai bilakatu eta etorkizuneko gorabehereri aurre egiteko erresiliente egin.
- Lurren artifizializazioarekin amaitu.
- Andaturiko lurak sendarazi.
- Hiri inguruetan ahal diren guneak elikadura ekoiztera berresleitu.
- Ekoizpena eta kontsumoa birkonektatu.
- Uraren kudeaketa udalerriei itzuli.

2. Energia burujabetza

- Gure beharrak berriz zehaztu, neurritasun eta zuzentasun gehiagorako.
- Euskal Herriko eguzki, haize eta erreketatik nagusiki etorriko den energia ekoitzi, banatu, erabili eta elkarrekin erabaki.

3. Etxebizitza burujabetza

- Etxebizitza duin eta eskuragarri bat izateko eskubidea, bi etxebizitza ukaiteko eskubidea baino lehen.
- Espazio eta energiaren erabilera modu eraginkorragoan pentsatu.

4. Gizakian zentraturiko ekoizpen burujabetza
 - Ekoizpen-sistema birbideratu, trantsizio ekologikoa bermatu eta pertsoneri loratzeko ahala emanen duena.
 - Ugalketa-lana edo zaintza eta lan domestikoa (oraino nagusiki emakumeen esku dagoena) aitortu eta hobeki banatu.
5. Ekonomia burujabetza
 - Lanaren eta ekoizpenaren helburuak zein diren eztabaidatu.
 - Elkarrekin zehaztu gizarte onurarako diren oinarriko beharrak.
 - Birtokiratu, ekoizpena birbideratu.
6. Burujabetza soziala
 - Komunitate zabalak berreraiki.
 - Elkarren arteko segurtasuna berreraiki.
7. Elkartasunezko burujabetza
 - Lanaren eta aberastasunaren partekatze erradikalak gure lurraldeen barnean.
 - Gure lurraldeetatik harago, klima aldaketak eskatzen duen mundu mailako elkartasuna plantan ezarri, bizitzeko desegokiak bilakatu diren herrialdeetatik ihes egiten dutenei harrera eginez.
8. Kultur burujabetza
 - Memoria kolektiboa berreskuratu.
 - Gure hizkuntzen eta historiaren berreskuratzea (irabazleek idatzi ez dutena).
 - Herriaren ohidurak (auzolana, bestak, sorkuntzak...) herri ireki baten bermeak dira ere: nor garen are eta hobeki jakinik, eta elkarren artean lotzen gaituenaren zentzua sumaturik, besteekin erraz eta beldurrik gabe trukatzeko ahalko dugu.

Lurraldea: ekintzarako eremu aproposena

Klima, bizi eta lantzen den lurra, ura eta airea, lantokiak, atsedeen edo sorkuntzarako guneak, janaria, haizearen, eguzkiaren,

uraren eta egurraren energia, historia eta kultura... Horrek guztiak gure lurraldea osatzen du.

Bi zangoak lurrera itzuli. Hezurmamitzen gaituzten gauza horiekiko loturak alde batera utziak izan dira, edo balio ekonomiko huts gisa kontsideratuak. Lurretik deslotua den ekonomia garatu da, hazkundera baizik bilatzen ez duena. Bada orain zangoak lurrean berriz ezartzeko garaia. Elkarrekin eta ahal bezain sendoki prestatu datozen arazo klimatikoei aurre egiteko, arazo horiek larritu gabe karbono fosilen erabilpenarekin. Urritasun, eraginkortasun eta energia berri-ztagarrien iturriak maila lokalean dira pizten: beroketa efektuko gasen isurketen murrizteko ekintzen %50-80 eta egokitzapen egintzen kasik %90 estatu maila baino maila ttipiagoan eramanak dira.

Mundu mailako
baitezpadako
elkartasuna eraiki
behar dugu. Gizadiaren
historian lehen aldiz,
elkartasun horren
desafioa pausatzen da:
aldaketa klimatikoa

Mundu mailako baitezpadako elkartasun bat. Halere, mundu mailako baitezpadako elkartasuna eraiki behar dugu. Gizadiaren historian lehen aldiz, mundu mailan baitezpadako elkartasunaren desafioa pausatzen da: *aldaketa klimatikoa*. Estatu batek klimaren borrokari interesik ez izatea edo berotegi efektuko gasen emisioen ttikitzean ez parte hartzea *herri guztien burujabetzaren aurkako eraso da.*

Euskal Herria Burujabe... bederatzi eremu tematikotan

Urriaren 7an, Baionan, Euskal Herria Burujabe egitasmoaren bederatzi gogoeta ardatzak ezagutzeko parada izan da, Alternatiba 2018 osatuko duten bederatzi eremu tematikoei esker. Hara, jarraian, esparru bakoitzaren ezaugarriak.

1. *Lurralde mailako alternatibak*. Horieta, besteak beste, estatu mailako herritar desmartxen topaketa izan da. Horiak lurralde mailan egiten ari diren klima-planen jarraipenaz arduratzen dira, eta trantsizio energetiko eta ekologikoaren aldeko lurralde mailako estrategiak aztertzen dituzte. Atzeman dira ere hainbat hiri eta elkargo berritzaileren lekukotasun eta esperientziak, bai neurritasunaren eta energia-eraginkortasunaren politikan, bai hirien hedatzearen eta lurren artifizializazioaren kontrako politketan, bai lurraldearen antolamendu jasangarriaren alorrean...

2. *Laborantza, ura, elikadura laborantza herrikoia eta biologikoa barne*. Ura, itsasoak, lurra, haziak edo oihanak bezalako denen ontasunak babesteko, arrantza iraunkorra, elikaduraren burujabetza, laborantza lurren babestearen aldeko urraspideak, bioaniztasuna zaintzea, zirkuitu laburrak...

3. *Garraioak eta mugikortasun jasangarriak*. Garraio kolektiboak, auto partekatzea, hiri ingurueta alternatibak, azken kilometroaren kezka, garraio eztiak, bizikleta parte-hartzailen tailerrak, bideetarik bestelako merkantzia garraioak, hirietako berrantolaketa...

4. *Berrerabiltzea, konponketa eta birziklatzea*. Biltzen, konpontzen eta saltzen duten zentroak, *ressourceries* direlakoak, birziklategiak, zero zabor eta ekonomia zirkularra barne...

5. *Elkartasuna eta partekatzea*. Enplegu klimatikoak, kooperatibak, ekoizpenaren birmoldatze sozial eta ekologikoa, ekonomia sozial eta solidarioaren sareak, belaunaldien arteko bizitegi solidarioak, software askeak, amankomunak, lana eta aberastasunaren partekatzea, finantza arduratsua, finantza solidarioa, baratze partekatuak, migratzaile eta errefuxiatu klimatikoak, zor ekologiko eta klimatikoa, bidezko merkataritza, nazioarteko elkartasuna...

6. *Neurritasuna*. Energia eta lehengai ekonomiak, ekoberritzea, ekoeraikuntza, eraikuntza bioklimatikoa, eraikuntza kooperatiboa, zaharkitze programatuaren kontrako borroka, ekoizpen iraunkorrak, konponketa, trukaketa, partekatze gune eta bitartekoak, joskintza, osasun arloko prebentzioa,

karbono bilana, kontsumo arduratsua, haragi kontsumo murriztea, autoekoizpena, herritar kultura zein parte-hartze kultura kontsumoaren iruditeria deseraikitzeke, publikizateari alternatibak, informazio libre eta parte hartzailea, apartamentu eredugarria, haurren eta hezkuntzaren eremua, ingurumenari buruzko heziketa...

7. *Ekofeminismoa*. Frantses estatuan ez bezala, Estatu Batuetan, Latinoamerikan, espainiar estatuan eta abarretan gartuago diren proposamen ekofeministei buruzko gogoeta eta eztabaida prozesu baten sintesi gune eta unea izan da eremu hau. Bizidunen artifizializaziorantz eta naturaren eta botere politikoaren arloan gizonak jaun eta jabe izatera bultzatzen duen utopia zientziarezalea eta harreman sozialak naturalizatzen eta natura sakralizatzen duen utopia zaharbertitzailea errefusatu, ekofeminismoak hirugarren bide bat indartu nahi du: planetaren eta horren baliabideen babestea helburu nagusitzat bizitza ukanez, horrek beharrezkoak dituen neurriak erdigunean ezarri. Ekonomia feministak aitzinean ezartzen ditu hainbat proposamen, lanaren, eremu publikoaren, denbora sozialaren antolaketaren, hirigintzaren, zerbitzu publikoen kontzeptuaren eta lehentasun sozial berri batzuen finkatzearen alorrean.

8. *Birtokiratzea*. Zirkuitu laburrak barne hartuz, tokiko aurrezkia, tokiko monetak, kontsumo, ekoizpen eta sailen birtokiratzea, fiskalitate berdea, garraio fiskalitatea, hurbi-leko komertzio eta enpleguak...

9. *Energia berriztagarriak*. Energia berriztagarri ezberdinak, elektrizitate berdearen ekoizteko kooperatiba herritarrek, energia berriztagarrien banatzeko kooperatibak, autoekoizpena...

Alternatibei esker, lokala eta globala uztartzeko premia

Lurraldeetatik pasatzea klima aldaketa ahal bezainbat saihesteko, eta klimari aurre egiteko... Badirudi badela kontraesan

bat. Pentsa dezakegu: «edo klima aldaketa saihesteko borrokatu, mundu mailan, edo lurraldeak zaindu, tokian tokiko»...

Gauza da arazo horiek banaturik hartzen baditugu ez gara eraginkorrak:

- Klimaren defentsan bakarrik ari bagara, oso zaila da jendea animatzea eta biltzea. Klima oraindik urrun dagoen zerbait bezala ikusten du jende gehienak, nahiz eta klima aldaketaren eragina gure inguruan ikusten hasi. Urrun denboran eta distantzian, baita espezialisten gauza abstraktu bat bezala ikusia delako ere.
- Aldiz, lurraldeen defentsaren inguruan jendea biltzen da, lurraldeak ez baitira abstraktuak, egunero ukitzen baititugu, bertan bizi baikara. Baina, banaturik hartuta, tokiko borroka dira; toki bakoitzean ez dute jende asko biltzen ahal, ez badira gauza handiago batekin oinarritzen.

Gakoa: lurraldeen defentsa ekimenak mundu mailako erronkei (hots, klimari ere) lotzea.

Hasteko, lurraldearen bitartez hobeki ulertzen dugu zer gertatzen den planetaren mailan: klima aldaketaren eraginak (lehortekak, uholdeak, bero uhinak...), laborantzako lurrak desagertzea, meategi edo bertzelako inposaturiko proiektu erral-

Bi gauzak elkarrekin
doaz: alde batetik, gure
lurraldeen defendatzea,
zaintzea, sendotzea;
eta, bertzaldetik,
klimaren babestea

doiak, bertzeak bertze. Gauza horiek maite dugun lurraldean ikusiz, gauza horien aurka lurraldeak defendatzeko prest gaude, gure bizietan haien eragina sumatzen dugulako. Hortik abiatuz, errazago ulertuko dugu bertze lurraldeetan ere gauza bera egin behar dela (antzeko mehatxuak daudela-

ko), eta orduan planetaren mailan ere gauza bera defendatu behar dela.

Bigarren arrazoia: klima aldaketa murrizteko egiten diren gauzak eta lurraldeak klima aldaketari aurre egiteko prestatzeko egiten diren gauzak, praktikan, gauza berak dira. Adibidez:

- Laborantza iraunkor bat, karbonoa airetik kendu eta lurzoruan berriz metatzen duena, eta hori eginik lurzorua sendotuz, eguraldi zakarrei aurre egiteko.
- Tokiko moneta bat, erosten dugunari kamioi kilometro gutiago eginarazten dizkiona, aldi berean gure lurraldearen ekonomia sendotuz.
- Maila ttikiko energia berriztagarri sareak, airera karbonorik botatzen ez dutenak eta lurraldearen tokiko energia hornidura bermatuz.
- Birziklatzeak eta berrerabilpenak tokian tokiko baliabideak sortzen dituzte, era berean garraio eta energia gutiago xahutuz.

Bi gauzak elkarrekin doaz: alde batetik, gure lurraldeen defendatzea, zaintzea, sendotzea; eta, bertzaldetik, klimaren babestea. 🌱